

राजदुत मोरियार्टीद्वारा पत्रकारहरूसंगको दिवाभोजमा दिइएको वक्तव्यको नेपाली रूपान्तरण
(बुटवल, कार्तिक ९, २०६२)

मलाई यहाँ बुटवलमा तपाईंहरूका माझमा उपस्थित हुन पाउँदा खुशी लागेको छ। नेपालको विकासका बारेमा राम्रोसंग बुझ्न म काठमाण्डौं बाहिर नियमित रूपले घुम्ने गर्छु। र त्यसैले यो हप्ता म यस क्षेत्रमा छु। यस प्रकारको भ्रमणले लरेन र मलाई तपाईंहरूको देशको अलौकिक प्राकृतिक सौन्दर्यको आनन्द लिन पनि अवसर दिन्छ।

नेपालप्रतिको अमेरिकी धारणाका बारेमा तपाईंहरूको प्रश्न लिनु अघि विश्वमा प्रजातन्त्र र स्वतन्त्रता सम्बन्धि हालसालै भएका दुई प्रगतिका बारेमा टिप्पणी गर्न चाहन्छु। पहिलो हो इराकमा कार्तिक २ मा भएको संवैधानिक जनमत-संग्रह। इराकी जनताका लागि यो जनमत-संग्रह एक महत्वपूर्ण अग्रगामी कदम थियो र त्यसमा भाग लिने लाखौं इराकीलाई हामी बधाई दिन्छौं। एक पटक फेरि पनि इराकीहरूले उनीहरूको आवाजलाई सबैको सामुन्ने ल्याउन आतंकवाद र हिंसाको धम्किलाई लत्याइदिएका छन्।

त्यतिकै प्रभावशाली थियो अफगानिस्तानमा आश्विन २ मा भएको संसदीय निर्वाचन पनि, जसलाई राष्ट्रपति बुशले तर्कसंगत "अफगानिस्तान कानूनद्वारा शासित प्रजातान्त्रिक राज्यको रूपमा आउनु यसको विकासमा एक प्रमुख अग्रगामी कदम हो" भन्नुभयो। यस राष्ट्रमा यसका जनताको प्रजातान्त्रिक भविष्यको लागि बलियो प्रतिबद्धता जनाइएको छ। र अन्तरराष्ट्रिय समुदायले पनि यस प्रतिबद्धतालाई यथार्थमा बदल्न मद्दत पुऱ्याइरहेको छ।

यसैबिच नेपालमा राजाबाट हालसालै प्रतिनिधि सभाका लागि वैशाख २०६४ सम्ममा चुनाव गराइसक्ने घोषणा भयो। र निर्वाचन आयोगले महानगरपालिकाहरूको चुनाव यहि माघ २६ मा हुने जानकारी गरायो। यस विकासक्रमसंग निश्चय नै सरकारद्वारा जारी गरिएको पुराना सञ्चार ऐनहरूलाई संसोधित गरिएको नयाँ सञ्चार अध्यादेश र निर्वाचन आयोगबाट चुनाव सम्बन्धि सूचना प्रस्तुत गर्न सञ्चार माध्यमलाई दिइएको आचार संहिता जोडिएका छन्।

प्रजातन्त्र पुनर्स्थापनाको निम्ति निर्वाचन प्रत्यक्ष रूपमा महत्वपूर्ण कुरा हो। तर नेपालमा जुन परिवेशमा यी निकट भविष्यमा हुने निर्वाचनहरूको घोषणा भयो त्यसले हामीलाई दुःखी तुल्याएको छ। राजाद्वारा राजनैतिक दलहरूसंग चुनावका बारेमा छलफल गर्नको निम्ति हात बढाउन असफल हुनु र सञ्चार माध्यममाथि नयाँ नियन्त्रणको घोषणा गर्नाले नेपाली र अन्तरराष्ट्रिय समुदाय दुवैले यो चिन्ता गर्नुपरेको छ कि राजालाई स्वतन्त्र र स्वच्छ चुनाव गराउने इच्छा आफ्नो शासनलाई वैधीकरण गर्ने अभिप्रायले तयार गरिएको निर्वाचनमा भन्दा कम छ।

तर यस बाटोलाई बदल्न धेरै नै ढिलो भने भइसकेको छैन। हामी राजालाई पहिलो कदमको रूपमा दलहरूसंग राम्रो भावनाका साथ छलफल सुरु गर्न आह्वान गर्छौं। किनकी उनीहरूको सहभागिता बेगर संसदीय निर्वाचनले राष्ट्रिय र अन्तरराष्ट्रिय वैधानिकता पाउन सक्ने छैन। अर्को शब्दमा भन्नुपर्दा यदि माघमा हुने भनिएको नगरपालिका निर्वाचन र २०६४ मा हुने

संसदीय निर्वाचन वैधानिक दलहरुको जोडदार सहभागिता विना नै भएमा, हामीलाई लाग्छ, त्यस्ता निर्वाचनहरु निरर्थक अभ्यास मात्र हुनेछन् ।

निर्वाचन गर्ने सन्दर्भ चलिरहेको अवस्थामा नेपाल सरकारले सञ्चारमाध्यमप्रति हालै गरेको प्रतिबन्धले हामीलाई निकै चिन्तित तुल्याएको छ । सञ्चार सम्बन्धि हालै ल्याइएको नयाँ अध्यादेश स्वतन्त्र र खुला तथा प्रजातान्त्रिक सरकारको भावना अनुरूप छैन । गत कार्तिक ४ गते कान्तिपुर एफ.एम.का रेडियो उपकरणहरु बन्दुकका बलमा कुनै न्यायिक आधारविना राज्य शक्तिद्वारा खोसिनु घातपूर्ण र निराशाजनक छ । साथै निर्वाचन आयोगद्वारा जारी निर्वाचन सम्बद्ध प्रेस सम्बन्धि आचार संहिता पनि दुःख लाग्दो छ । सञ्चार क्षेत्रमा प्रतिबन्ध लगाएर प्रजातन्त्रलाई अगाडि बढाउन सकिन्न । प्रष्टरूपमा भन्नु पर्दा, स्वतन्त्र र निष्पक्ष निर्वाचन गराउने उद्देश्यमा यस्ता काम वेढङ्का कार्य हुन् ।

मैले पहिले पनि धेरै सन्दर्भहरुमा भने भै संयुक्त राज्य अमेरिकाको नेपालप्रति दुई लक्ष्य छन् - प्रजातन्त्रको पुनर्वहाली र माओवादीलाई नेपाली राज्यसत्ता कब्जा गर्नबाट रोक्नु । हामी पहिलेभन्दा पनि धेरै विश्वास के गर्दछौं भने यी लक्ष्य प्राप्त गर्ने उत्तम उपाय भनेको "वैधानिक राजनैतिक शक्तिहरु"- राजनैतिक दलहरु र राजसंस्थाबीचको एकता नै हो ।

यदि राजाले राजनैतिक दलहरुप्रति हात बढाउने हो भने, हामी के आशा गर्छौं भने दलका नेताहरुले, - जो आफूलाई जनताका प्रतिनिधि मान्दछन्, - उनीहरु जनताको आवाजको उचित सम्मान गर्न निर्वाचनलाई आत्मसात गर्ने छन् । विभिन्न मत-सर्वेक्षण तथा मैले नेपाल अधिराज्यका विभिन्न भागमा भ्रमणको अवसरमा सर्वसाधारणहरूसँग गरेको अन्तरक्रियाबाट के स्पष्ट देखिएको छ भने नेपाली जनता प्रजातन्त्र चाहन्छन् र आफ्ना नेताहरु जवाफदेही भएको हेर्न चाहन्छन् । युद्धविरामको समयमा राजनैतिक दलहरुले आफ्नो निर्वाचनक्षेत्रमा गएर काम गर्ने मौका उपयोग गर्न सक्नेछन् र चुनाव लड्नलाई आफूलाई तयार गर्न सक्नेछन् ।

युद्धविरामको घोषणा बाहेक माओवादीले दीर्घकालकोलागि हिंसा त्याग्ने जस्ता कार्यको तयारी गरेको कुनै संकेत देखाएका छैनन् र अपहरण तथा जबरजस्ती गरिने कार्यमा कुनै कमी देखिएको छैन । हामी यो नबिसौंकी माओवादीले सन् १९९९ देखिनै चुनावहरु हुन नदिन शक्तिको प्रयोग गर्ने र डर धम्की देखाउने गरिरहेकै छन् । सात दलको समूहले आफ्ना तर्फबाट माओवादी विद्रोहीहरूसँग वार्ता गर्ने निर्णय गरेका हुन् । दलभिन्नका व्यक्तिहरुले मलाई के भनेका छन् भने उनीहरु सतर्कतापूर्वक माओवादीका कार्यहरु मापन गरिरहेका छन् तर त्यसै समयमा माओवादीको एकदलिय तानाशाही व्यवस्था नेपालमा स्थापना गराउने उद्देश्यबाट उतिकै त्रिशित पनि छन् । त्यसैले, हामी राजनैतिक दलहरुलाई माओवादीसँग कुनै पनि किसिमको औपचारिक सम्बन्ध राख्ने सन्दर्भमा जोडदार रूपमा सावधान गराउँदछौं - जबसम्म र जहिलेसम्म माओवादी हिंसा परित्याग गर्दैनन्, आफ्नो हात-हतियार विसाउँदैनन् र प्रजातान्त्रिक पद्धतिलाई समर्थन गर्दैनन् ।

धन्यवाद । (दिवाभोजको समयमा म तपाईंहरुको प्रश्नको उत्तर दिने नै छु ।)